

16.07.2026

Data wydarzenia: 25.09.2026

Fotografia w artystycznych tekstach kultury. Motywy, ślady obecności, konteksty / Ogólnopolska interdyscyplinarna konferencja naukowa (online)

Typ wydarzenia: Konferencja

Organizatorzy: Instytut Badań Literackich PAN, Wydział Nauk Humanistycznych UKSW w Warszawie

Jednym z fenomenów fotografii jest jej szczególna zdolność do tworzenia i rozwijania relacji z innymi sztukami, a co za tym idzie – jej fascynująca, wielowymiarowa, czasem zgoła nieoczywista obecność w artystycznych tekstach kultury. Chcemy poddać refleksji formy tej obecności, zbadać jej potencjał kreacyjny i znaczeniowy, przyglądając się zarówno motywom fotograficznym, jak i innym „ślodom” fotografii (ilustracjom, metaforom, specyficznym modelom kształtowania materii artystycznej), a także odnośnym kontekstom historycznym, artystycznym, teoretycznym i filozoficznym. Historie związków fotografii i innych sztuk, takich np. jak literatura, malarstwo, film czy typografia, rozpoczynały się zazwyczaj na bardzo wczesnych etapach ich współistnienia. Ewolucja tych relacji i ich zmieniający się charakter kształtowane były w toku przemian kulturowych, wraz z pojawianiem się nowych prądów artystycznych i nurtów filozoficznych, konwencji obrazowania, stylów i odmian gatunkowych, wynalazków technicznych i odkryć naukowych. Przeobrażenia artystyczne i ideowe zmieniały każdą ze sztuk, a jednocześnie reformowały i reinterpretowały pola ich komunikacji.

Relacje fotografii i literatury zaczynały się od wykorzystywania ilustracyjnej funkcji zdjęcia – pierwszą komercyjnie opublikowaną książką tego typu był tom *Pencil of Nature*

(1844) Williama Foxa Talbota. W toku ewolucji form współistnienia obu sztuk pisarze wykorzystywali motywy fotograficzne, metafory fotografii (Bernd Stiegler), a także wzorowane na fotografii, jej praktykach i technice, modele opisu świata przedstawionego. Teoretyczne ujęcia związków fotografii i literatury przeszły długą drogę: od trybu wykorzystywania pierwszej z nich jako elementu podrzędnego, dopełniającego, przez postulatory „wzajemnego przekształcania” obu sztuk w formie „jedności obrazowo-tekstowych” (François Soulages), aż do koncepcji fotoliteratury (Charles Grivel) jako „całościowego środka wyrazu”, a nie tylko prostego połączenia tekstu i zdjęcia (Philippe Ortel). Wychodząc od definicji Jeana-Pierre’a Montiera,

definiującego fotoliteraturę jako zespół powiązań łączących od lat czterdziestych XIX wieku do dzisiaj „produkcję literacką z obrazem fotograficznym, specyficznymi dla niego procesami wytwarzania, którego charakteryzują, oraz wartościami (semiotycznymi, estetycznymi itp.), które wnosi”, chcemy przyjrzeć się relacjom fotografii nie tylko z literaturą, lecz także z innymi sztukami; pragniemy zapytać o ich ewolucję, charakter i przejawy, teorię i praktykę. Interesują nas zarówno ujęcia teoretyczne, metodologiczne, jak i *case studies*.

Zapraszamy Państwa do namysłu m.in. nad następującymi zagadnieniami:

- na czym polega szczególnie fenomen fotografii, umożliwiający jej nawiązywanie głębokich relacji nie tylko ze sztukami wizualnymi, ale także z literaturą czy muzyką?
- jak fotografia wpływała na literaturę, a jak literatura na fotografię? jakie gatunki fotografii w najbardziej wyrazisty sposób czerpały z literatury, a jakie gatunki literackie wykorzystywały fotografię?
- w jaki sposób fotografia inspirowała twórców innych sztuk, a gdzie wydawała się zagrożeniem (najczęściej zresztą pozornym, jak w przypadku relacji z malarstwem - relacji, której początki naznaczone były dramatyczną formułą Paula Delaroche'a, wykrzykującego na widok pierwszych dagerotypów: „Dzisiaj umarło malarstwo!”).
- jakie „impulsy” pochodzące od fotografii pozwoliły na rozwój nowych kierunków w innych sztukach, na przemianę w widzeniu świata, inspirowaną technikami i praktykami fotograficznymi, na reinterpretację kwestii realizmu, kompozycji, perspektywy czy punktu widzenia?
- jak fotografia i malarstwo współistniały w sztuce awangard czy w amerykańskim hiperrealizmie, a jak funkcjonują w sztuce współczesnej?
- w jakie związki wchodziła fotografia z filmem? jakie motywy i techniki fotograficzne, praktyki związane z fotografią, sposoby obrazowania i sposoby widzenia świata wpływają na określone gatunki filmowe?
- jakie funkcje pełni fotografia w relacji z typografią, rzeźbą, choreografią, architekturą i innymi sztukami?

Powyższe pytania wskazują jedynie na przykładowe zagadnienia wpisujące się w zakres konferencji. Pozostajemy otwarci na Państwa propozycje i zachęcamy do inspirującego namysłu nad problematyką obecności fotografii w artystycznych tekstach kultury.

Organizacja konferencji:

Katedra Poetyki Intersemiotycznej i Komparatystyki Mediów (Instytut Nauk o Kulturze i Religii, WNH UKSW),

Redakcja czasopisma naukowego „Załącznik Kulturoznawczy”,

Pracownia Poetyki Teoretycznej i Semiotyki Kultury (IBL PAN)

Zgłoszenia prosimy przesyłać w EDYTOWALNYM pliku do niedzieli 13 września na adres:

brygida.pawlowska@gmail.com (prof. ucz. dr hab. Brygida Pawłowska-Jądrzyk, UKSW)

W zgłoszeniu podajemy:

- imię i nazwisko;
 - stopień naukowy (ew. „student”, „doktorant”) oraz afiliację;
 - adres mailowy (pożądany także numer telefonu) i adres do korespondencji;
 - tytuł proponowanego referatu oraz krótki abstrakt określający problematykę wystąpienia
-

Obrady odbędą się w trybie zdalnym. Czas na wystąpienie: do 20 minut. Osobom zainteresowanym prześlemy zaświadczenia o udziale w konferencji. **Nie pobieramy opłaty konferencyjnej.**

Planujemy przygotowanie – w oparciu o wybrane artykuły – działu tematycznego w numerze 14/2027 rocznika naukowego „Załącznik Kulturoznawczy”. Serdecznie zapraszamy!

Brygida Pawłowska-Jądrzyk i Magdalena Szczypiorska-Chrzanowska

Adres: wydarzenie online

Data zgłaszania prelegentów: 13.09.2026

Opłata: bez opłat

Słowa kluczowe: fotografia